

A. KARTLÄGG VATTEN, EL, VÄRME OCH VAROR

Dela gärna upp varorna i tre grupper, eftersom det finns väldigt många olika varor i skolan, t ex de på matbespisningen, de som förbrukas ganska snabbt såsom papper och böcker samt de som tar lång tid att förbruka, t ex gardiner och skolbänkar. Beakta helst bara de 5 - 20 viktigaste i varje grupp, så arbetet blir lättare.

Uppgifter

- 1. Hur mycket vatten, el, värme och varor förbrukas i skolan?**
- 2. Vad används vattnet, elen, värmen och varorna till i skolan? Gör gärna tabeller och diagram, t ex cirkeldiagram.**
- 3. Om det finns miljömärkt(a) vatten/el/värme/varor att tillgå, använder sig skolan av detta?**
- 4. Vilka problem - både miljöproblem och andra - är förknippade med användandet av vattnet, elen, värmen och varorna i skolan?**

Fördjupningsuppgifter

- 5. Var kommer vattnet/elen/värmen/varorna ifrån? Vart tar det/de vägen då det/de har använts i skolan?**
- 6. Uppstår miljöproblem innan det/de når skolan? Uppstår miljöproblem efter användandet i skolan? Uppstår andra problem än miljöproblem innan och efter användandet i skolan?**

Exempel vatten

- 1. Skolan gör av med 5 000 liter vatten varje skoldag.**
- 2. 30 % går till toaletter, dusch och tvättställ. Matbespisningen gör också av med 30 %. 10 % behövs till laborationer. 10 % går till vaktmästaren och hantverkare och 20 % övrigt.**
- 3. Det finns ej miljömärkt vatten.**
- 4. Det är resursslöseri att använda kranvatten till skolträdgården. Föreningar följer med vattnet från laborationssalarna.**
- 5. Vattnet kommer från Stensjön och renas i kommunens reningsverk. Vattnet går efter det har använts i skolan till kommunens avloppsverk där det renas. Därefter släpps vattnet ut i Stenån.**
- 6. Vid rening av vattnet åtgår en hel del kemikalier. Efter att vattnet har renats finns vissa föreningar kvar. Vid reningen av avloppsvattnet åtgår också kemikalier.**

B. KARTLÄGG KLASSRUM, SKOLBYGGNAD, SKOLGÅRD OCH OMGIVNING

- 1. Finns det problem - både miljöproblem och andra problem - förknippade med klassrum, skolbyggnad, skolgård och omgivning? (Tänk speciellt på de problem elever med allergier och astma kan ha.)**
- 2. Vilka problem är de?**
- 3. Hur omfattande är varje problem?**
- 4. Varför finns respektive problem?**

Exempel skolgård

- 1. Ja, skolgården är tråkig.**
- 2. Rabatter och buskar är i dåligt skick.
För mycket asfalt och för lite gräs.
Fotbollsmål är sönder.
Klotter finns på bänkar.**
- 3. Var och ett av problemen är inte så stora, men tillsammans blir det ett ganska stort problem.**
- 4. Skolan har dåligt med pengar. Eleverna är oförsiktiga.**

Exempel klassrum

- 1. Ja, allergi och astma hos vissa elever.**
- 2. Elever med allergier mår inte bra av att andra elever bär starkt parfymerade produkter.**
- 3. Problemen är väldigt jobbiga för de som är drabbade.**
- 4. Okunskap samt bristande hänsyn.**

C. KARTLÄGG MOBBNING, FRÄMLINGSFIENTLIGHET, JÄMSTÄLLDHET OCH DROGER

- 1. Förekommer främlingsfientlighet, mobbning, olika behandling av tjejer och killar och droger (inklusive tobak) på er skola?**
- 2. Försök att kartlägga i vilken omfattning detta förekommer och vilka som är medvetna om problemet. Gör gärna en enkät eller intervjua elever, skolpersonal och föräldrar.**
- 3. Om problem finns, försök också ta reda på varför de finns? Gör gärna en enkät och fråga varför.**

Exempel mobbning

- 1. Mobbning förekommer.**
- 2. En enkätundersökning visar att 8 % av eleverna någon gång varje termin känner sig mobbade. Elever och lärare är väl medvetna om problemet. Föräldrarna kände också till att problem finns, men inte att det är så många som känner sig mobbade.**
- 3. En enkät visar att en hel del elever har svårt att acceptera att människor är olika.**

D. KARTLÄGG OM DET FINNS TILLRÄCKLIGT MYCKET ARBETSRO, OMTANKE OCH VÄLMÅENDE I SKOLAN

- 1. Vad innebär egentligen arbetsro, omtanke och välmående? Vilka är det som medverkar till att skapa detta?**
- 2 a. Tycker ni att ni gör så att alla får så stor arbetsro som möjligt?**
- 2 b. Tycker ni att ni är tillräckligt snälla mot varandra?**
- 2 c. Tycker ni att ni hjälps åt att göra så att alla mår så bra som möjligt?**
- 3. Varför är det som det är? Försök kartlägga orsakerna.**
- 4. På vilka olika sätt visar sig bristande arbetsro, att ni inte är tillräckligt snälla mot varandra och att alla inte mår bra?**
- 5. Ge exempel på konkreta situationer i skolan där det skulle behövas mer arbetsro, omtanke och välmående.**

Exempel omtanke

- 1. Omtanke är att visa förståelse för varandra samt att inte behandla någon annan på ett sätt man inte själv vill bli behandlad.**
- 2b. Nej, inte alltid.**
- 3. Vi är inte vana med att tänka på att vara extra snälla mot varandra. Det är så stressigt och tråkigt i skolan att det blir bråk ibland. Ofta känns det som om det inte finns något bättre att göra än att retas.**
- 4. Många elever känner att de inte trivs i skolan.**
- 5. När någon svarar fel på en fråga framför alla i klassen, i kön till matbepisningen, på rasterna och när läraren ger tillbaka ett rättat prov.**

E. ATT FÖRÄNDRA FÖR ATT MINSKA PROBLEM

Vid kartläggningen har ni säkert hittat en hel del problem ni vill försöka minska. Nu är det dags att göra en handlingsplan. (En handlingsplan är en lista på saker man ska göra för att minska problem.)

Välj ett problem och besvara följande frågor:

1. Vad kan man göra åt problemet? Ge exempel på vad man skulle kunna göra för att minska problemet.
2. Vilka människor bör förändra det de gör för att man ska lyckas minska ett problem? (Är det elever, lärare, skolpersonal, kommunala tjänstemän, politiker och/eller andra?)
3. Hur bör de göra istället? Varför blir det bättre då?
4. Tills när bör de ha förändrat sitt sätt att göra olika saker?
5. Vem ska vara ansvarig för att förändringarna verkligen sker?
6. Om det kostar pengar, vem ska betala?

Utifrån svaren på dessa frågor kan man sätta upp mål (=en kort beskrivning av vad man vill nå), åtgärder (=vad man ska göra), tidsplan (=när man ska göra något), ansvariga (=vilka som ser till att det blir gjort), vad det kostar och vem som ska betala.

Ett exempel för vatten:

Mål att nå: Vattenförbrukningen ska minska med 10 %.

Åtgärd: Vi ska använda regnvatten istället för kranvatten till vår skolträdgård.

Tidsplan: Detta ska ske inom en månad.

Ansvariga: Vaktmästaren fixar en tunna och anpassar stuprännan. Eleverna hjälps åt att vattna skolträdgården.

Kostnad: Ingen eller liten som skolan står för.

Ett exempel för att tjejer och killar ska behandlas lika:

Mål att nå: Ingen i skolan ska känna att de av det andra könet blir bättre behandlade.

Åtgärd: Vi ska prata och lära om problemet varje månad för att göra elever och lärare medvetna om hur och varför problemet uppstår samt göra en enkät varje termin.

Tidsplan: Detta ska ske inom en månad och varje månad framåt.

Ansvariga: Läraren och eleverna hjälps åt att alltid tänka på jämställdhet. Läraren ser till att man får tid att prata om problemet.

Kostnad: Ingen.

Ett exempel för dålig inomhusmiljö:

Mål att nå: Att få en betydligt bättre inomhusluft.

Åtgärd: Vi ska i brev och insändare kräva att få ny ventilation inmonterad i varje klassrum.

Tidsplan: Detta ska ske inom tre års tid.

Ansvariga: Kommunens fastighetsavdelning och politikerna.

Kostnad: Stor kostnad för kommunen. Det kostade fyra miljoner kr i en annan skola.

F. ATT PRIORITERA VAD MAN SKA FÖRÄNDRA

Nu har ni förmodligen hittat ett antal problem, som ni har satt upp mål, åtgärder m m för. Det är nu dags att prioritera vilka problem ni i första hand vill försöka minska.

Då ni gör prioriteringen är det viktigt att ni beaktar Skolverkets riktlinjer för utmärkelsen miljöskola.

Det kan också vara en fördel om man i början väljer ganska få problem att arbeta med, eftersom allt blir enklare då. Vi rekommenderar att ni inte väljer fler än 15 olika problem till att börja med i er Skol-Agenda 21-plan.

När man prioriterar bland olika problem kan det vara viktigt att tänka på:

- Vilka problem är viktigast att minska?
- Vilka problem är lättast att minska?
- Vilka problem gör att arbetsfördelningen blir rättvis?
- Vilka problem är billiga att minska?

Det är också betydelsefullt att så många som möjligt - helst alla - känner till och är överens om de problem man valt att försöka minska.

Naturligtvis ska också alla elever, lärare och annan skolpersonal få en egen kopia på handlingsplanen när den är färdig.

G. UPPFÖLJNING AV ARBETET ENLIGT HANDLINGSPLANEN

avseende problemet _____ under:

- ☐ vecka _____
☐ månad _____
☐ termin _____

1. Har något gjorts åt problemet under den aktuella tiden?

☐ JA ☐ NEJ

Om JA, vilket resultat har uppnåtts och är det tillräckligt?

Om NEJ, varför inte? _____

2. Håller tidsplanen?

☐ JA ☐ NEJ

3. Sköter den/de ansvarige(a) arbetet på ett godkänt sätt?

☐ JA ☐ NEJ

4. Om arbetet går dåligt, vad behövs för att det ska gå bättre?

.....
Namn på den/de som har gjort uppföljningen Klass